

23.4.2025

EK:n lausunto eduskunnan puolustusvaliokunnalle puolustusselonteosta – erityisesti puolustusteollisuuden kehittämistä koskien

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto eduskunnan puolustusvaliokunnalle koskien esitystä puolustusselonteoksi (VNS 9 / 2024 vp) puolustusteollisuuden kehittämisen teemasta.

Lausunnossa nostetaan käsitellään muutamia aihekokonaisuuksia. Niiden ohella EK yhtyy Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry: n antamaan lausuntoon.

Yleistä teollisuuspolitiikan toimeenpanosta ja puolustusteollisuudesta

Puolustusselonteosta löytyy lukuisia tärkeitä linjauksia puolustusteollisuuden näkökulmasta. Keskeisesti näitä summataan mm. johtopäätöksessä 15, jossa todetaan tarve vahvistaa puolustushallinnon teknologisia kyvykkyyksiä ja TKI-instrumenttien hyödyntämistä, parantaa puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä sekä toimia tuotantokyvyn nostamiseksi.

Selonteot vahvistavat arvokkaalla tavalla yhteistä tilannekuvaa, mutta niiden **johtopäätöksillä on erityistä merkitystä vain, jos ne johtavat konkreettiseen toimintaan**. Tähän on niin eduskunnalle annettujen selonteokojen kuin valtionhallinnon tuottamien erilaisten strategioiden ja ohjelmien osalta kiinnitettävä erityistä huomiota.

Alisuoriutuminen toimeenpanossa on yksi syy siihen, ettei suomalainen kasvupoliitikka kanavoidu yksityisen sektorin kasvuksi. Osuvista analyyseistä, toimenpidesuosituksista ja jopa linjaavista päätöksistä ei ole ollut puutetta. Eduskunnassa on parhaillaan käsittelyssä myös kannatettava ja puolustusteollisuudenkin näkökulmasta tärkeä teollisuuspoliittinen selonteko.

On oikeutettua odottaa, että puolustusselonteossa esille nostettuja tavoitteita edistetään tavoitteellisesti, kun se on valtioneuvoston ylimmällä tasolla ja edelleen myös eduskunnassa hyväksytty (ml mahdollistavat toiminnalliset tai lainsäädännölliset uudistukset, budjettipäätökset).

Puolustusteollisuuden mahdollisuudet Suomelle ovat olleet pitkään ilmeisiä, mutta laaja-alaisesti ne on tunnustettu kunnolla vasta viimeisen vuoden aikana. Näin siitä

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

23.4.2025

huolimatta, että Euroopan turvallisuustilanne heikkeni merkittävästi jo kaksi vuotta aiemmin Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainassa.

Edellä mainittu havainnollistaa hyvin reaktiokyvyn vahvistamisen tarvetta. Tällä hetkellä tätä parempaa reaktiokykyä vaaditaan mm. vientimahdollisuuksien, TKI-/yritysrahoituksen suuntaamisen, EU-instrumenttien täysimääräisen hyödyntämisen, kriittisten materiaalien saatavuuden sekä Ukrainan jälleenrakennuksen ja yhteistyön osalta.

Puolustusviennin vauhdittaminen

Vahva puolustusteollisuus nähdään selonteossa osana puolustuksen toimintaedellytyksiä. Näiltä osin on korostettava myös laajan puolustusteollisuuden viennin merkitystä.

Riittävän kapasiteetin ja tuotantokyvyn rakentuminen edellyttää vakaan tilausnäkömman luomista puolustushallinnolta, mikä mahdollistaa investointeja. Kaksikäyttötuotteiden osalta kysyntää voidaan rakentaa myös laajemmalla julkisten toimijoiden yhteistyöllä. Näiden rinnalla keskeistä on kuitenkin puolustusvientä, joka vauhdittaa kapasiteetin ja tuotantokyvyn rakentumista parhaimmillaan täysin eri tasolle ja näin myös luo keskeisesti edellytyksiä varautumiselle kriisiolosuhteiden tarvetasoon.

Viennin merkitys ei ole ratkaiseva ainoastaan riittävälle tuotantokapasiteetille, vaan myös laadulle ja tehokkuudelle. Näitä molempia varmistaa ja vahvistaa osallistuminen kilpailullisiin hankintoihin.

Viennin vauhdittamiseksi **Suomessa on otettava viipymättä käyttöön Government-to Government-kauppatapa (G2G). Puolustusvoimien tehtäviä on muokattava sisältämään teollisuuden ja kansainvälistymisen tukeminen**, tarvittaessa lainsäädäntömuutoksella. Samoin **eteenpäin on vietävä G2G toteuttamisen edellyttämät puolustushallinnon järjestelyt ja resurssointi**. Myös laajeneviin yhteishankintoihin osallistuminen edellyttää henkilöresurssien vahvistamista.

Team Finland -toiminnan johtamista uudistetaan parhaillaan. Vienninedistämisen kehittäminen on erittäin tarpeellista. Uudistustyön tulisi kuitenkin perustua yritystarpeiden pohjalta tehtävään palvelujen konkreettiseen kehittämiseen. Sen sijaan lähtökohtana ovat tähän asti olleet hallinnolliset tarpeet. Tämä on erittäin valitettavaa tilanteessa, jossa Suomen talous kaipaava kipeästi yritysvetoista kasvua ja samalla yritysten toimintaympäristön muutos on raju.

Puolustusteollisuuden voimakkaan kysynnän ja kasvumahdollisuuksien näkökulmasta toimialan yritykset voitaisiin huomioida palvelutarpeita arvioitaessa etulinjassa. **Vienninedistämisen kehittämisessä fokus on siirrettävä nopeasti palveluluvalikoiman ja -konseptien valmisteluun** niin, että palvelukokonaisuus voidaan lanseerata budjettiriiheen 2025 mennessä. Pohjoismaisen mallin mukaisten maksullisten lisäpalveluiden tarjoamisen osalta on päätettävä Kiovassa toteutettavasta pilotista.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

23.4.2025

TKI- ja muu yritysrahoitus

Kotimaiset yritysrahoittajat ovat reagoineet myönteisesti puolustusteollisuuden kasvumahdollisuuksiin. Tästä esimerkkeinä käyvät mm. Business Finlandin eALLI-ANCE-veturihanke, Defense and Digital Resilience -projekti sekä uuden Tesi-konsernin kasvanut aktiivisuus puolustusteollisuuden ja kaksikäyttötuotteita tarjoavien yritysten osalta.

T&K-panostukset ovat kuitenkin merkittävästi nousemassa ja niiden yritysveltoista suuntaamista valmistellaan parhaillaan. **BF:n strategiaa uudistetaan, missä yhteistyötä puolustusteollisuuden yritysten kanssa tulee edelleen laajentaa.** Samalla innovaatio-, kaupallistamis- ja kansainvälistymisrahoituksen olisi kehittyttävä rinnakkain T&K-rahoituksen kanssa. Näistä instrumenteista rahoitetaan mm. puolustusalaalla tärkeät messuavustukset sekä erilaisia skaalausvaiheen palveluita. Puolustus- ja kaksikäyttöteknologioiden kehityspanostuksia tulee nostaa myös VTT:n rahoituksen ja tutkimushankkeiden kautta. Lisäksi PIA:n esille nostama tarve lisätä TKI-resursseja puolustusministeriön hallinnonalalla on tarpeen.

Finnvera on viestinyt valmiutta tukea nykyistä enemmänkin toimialan yrityksiä kasvu- ja vientiponnisteluissa. Samalla **Finnveran riskinottoa kotimaan kasvura- hoituksessa on syytä lisätä.**

Tesin toiminnan volyymia on päätetty lähivuosina merkittävästi kasvattaa niin lisäämällä tulevana vuosina merkittävästi sen tekemiä suoria sijoituksia kuin kasvatamalla myös rahastokokoa. Sijoitusstrategiansa mukaisesti **puolustusteollisuus ja kaksikäyttötuotteet ovat yksi sen keskeisistä fokusalueista.** Tämän toteut- mista ja kykyä tukea kansallisia intressejä on syytä seurata tarkasti.

EU:n tavoittelemat muutokset EIB:n rajoituksiin rahoittaa kaksikäyttötuotteita ja puolustusteollisuutta olisi viipymättä toteutettava. Vaikka tällä ei olisi suurta vaiku- tusta kotimaiseen rahoitusmarkkinan kehitykseen, on sen vaikutus merkittävämpi monien muiden EU-maiden ja näiden muodostamien vientimarkkinoiden osalta. Kansalliset institutionaaliset sijoittajat ovat poistaneet rahoitusrajoitteita aktiivisesti viimeisen vuoden aikana.

EU-instrumenteista ja aloitteista vetoapua

EU:n aloitteet (mm. ReArm, EDIP) jäsenmaiden puolustusinvestointien ja alueen puolustusteollisuuden ylösajamiseksi **luovat onnistuessaan erittäin mittavia vienti- ja kansainvälistymismahdollisuuksia suomalaisyrityksille.**

Toistaiseksi on vielä epäselvää, missä määrin jäsenmaat ovat lopulta valmiita vuo- sikymmenen mittaan investoimaan puolustukseensa ja kuinka laajalti ne toteuttavat tätä EU:n tarjoamien yhteishankintamenettelyjä tukevien instrumenttien kautta (ali- jäämäsääntöjen joustot, SAFE, koheesiovarojen uudelleen kohdentaminen jne.). Myös monet instrumenttien yksityiskohdat ovat vielä varmistumatta. **Suomen on**

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

23.4.2025

huolehdittava, että se on mukana intressejään palvelevissa yhteishankinnoissa.

Teknologisten kyvykkyyksien kehittymisen kannalta **suomalaisyritysten mahdollisimman laaja osallistuminen EU:n hallinnoimiin TKI-ohjelmiin on tärkeää.** Komissio julkaisee esityksensä uudesta monivuotisesta rahoituskehiksestä (MFF) ke-sällä. On odotettavissa, että siihen sisältyvän kilpailukykyrahaston (Competitiveness Fund) yksi pääteemoista tulee olemaan puolustus ja avaruus. EU:n ja kansainvälisiin TKI-hankkeisiin **osallistuminen vahvistaa edellytyksiä myös myöhemmin hankinnoissa menestymiselle.**

Pitkään päätöksenteossa olleeseen EDIP:iin sisältyy esitys EU:n IPCEI-hankkeiden mallia soveltavasta Defence Projects of Common European Interest -kokonaisuudesta. Tämän olisi tarkoitus muodostaa instrumentti, jolla vastataan osaltaan Naton ja jäsenmaiden arvioimiin kyvykkyyksien kehittämistarpeisiin. Suomen on syytä varautua tukemaan yritystensä osallistumista näihin hankkeisiin.

Kriittisten materiaalien saatavuus

Puolustuskyvyn ylläpitäminen niin puolustusteollisuuden kuin laajemmin teollisen tuotantokyvyn varmistamiseksi poikkeusoloissa vaatii merkittäviä toimia kriittisten materiaalien saatavuuden varmistamiseksi (raaka-aineet ja komponentit). Kyky turvata raaka-aineiden ja komponenttien saatavuus on herättänyt viime aikoina kasvavaa huolta elinkeinoelämän parissa. Tähän on syytä kiinnittää huomioita myös puolustusselonteon käsittelyn yhteydessä.

Geopoliittisen ja -taloudellisen toimintaympäristön muutos on saanut yritykset vahvistamaan omaa resilienssiään monenlaisin toimin. **Yritysten omalla varautumiskyvyllä on rajansa. Samalla esille nousevat syvenevät kumppanuuden eri alueiden tai valtioiden välillä ml erilaiset mineraalisopimukset.**

Suomen huoltovarmuusjärjestelmä on varautunut vakaviin häiriötilanteisiin. Ongelmat muodostuvat kyvystä varautua tilanteen pitkittymiseen tai tilanteisiin, jotka eivät vielä täytä poikkeuslainsäädännön käyttöönoton edellytyksiä, mutta heikentävät yhteiskunnan toimintakykyä ja edellytyksiä tuotannolliseen toimintaan.

Hallinnon tulee nopeasti yhdessä elinkeinoelämän kanssa **arvioitava nykyistä syvällisemmin Suomen materiaalisia riippuvuuksia ja etsittävä aktiivisesti keinoja niiden vähentämiseksi.** Osa näistä voi olla vähennettävissä kansainvälisin kumppanuuksin, osa EU:n puitteissa, mutta osa edellyttää myös kansallisia toimia.

Arvioilla tulee olla konkreettisia vaikutuksia politiikkatoimiin, jotka tukevat tuotantoketjujen vahvistumista kotimaassa (mm. kaivannaisteollisuuden ja malminjalostuksen osalta) ja toimitusketjujen varmistamista luotetuista liittolaismaista.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

23.4.2025

Ukraina tuki

Selonteossa todetaan, että Suomen tulee tiivistää kahdenvälistä puolustusyhteistyötä Ukrainan kanssa ml puolustusmateriaaliyhteistyö. Tuen kanavoiminen myös Suomesta suomalaisen puolustusteollisuuden kautta on myönteistä. Ukrainan puolustustarpeisiin vastaaminen on keskeinen alue uusien innovatiivisten teknologioiden kehittämiselle ja käyttöönotolle, mitä on näiltä osin kyettävä hyödyntämään.

Ukrainan jälleenrakennukseen vaadittavat panostukset ovat valtavat ja tulevat tarjoamaan merkittäviä mahdollisuuksia myös puolustusta tukevien kaksikäyttötuotteiden kehittämiselle ja hankinnoille. Suomen nykyinen jälleenrakennusrahoitus on tarpeisiin ja moniin verrokkimaihin nähden puutteellista (Finland-Ukraine Investment Facility -sekaluottoinstrumentti 50 MEUR, Finnveran takaukset 50 MEUR, Finnfund lainat ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset 25 MEUR).

EK on esittänyt välittöminä toimenpiteinä tarpeisiin vastaamiseksi Finland-Ukraine Investment Facilityn nelinkertaistamista 200 miljoonaan euroon limiittiin. Lisäksi Finnveran osalta vienninrahoituslimiittiä ja tätä koskevaa tappiokorvaussitoumusta tulisi kasvattaa 150 miljoonaan euroon. Sekä Finnfundin että Finnveran tulee hyödyntää Ukrainan jälleenrakentamistarkoituksiin kohdistettuja EU-takauksia. Finnfund-lakia tulee päivittää jatkossa siten, että yhtiö voi hyödyntää EU:n avustusmuotoista rahoitusta sekä yksityisen että julkisen sektorin hankkeissa, joita on haettava mm. EU:n Ukraine Investment Frameworkissa.

Suomen tulee myös pikaisesti käynnistää jo aiemmassa vienninedistämistä käsittelevässä kohdassa mainittu Kiovan vienninedistämispilotti, jonka avulla lanseerataan suomalaisyritysten hyödynnettäväksi Ruotsin ja Tanskan toimintamallia vastaavat maksulliset markkinakartoitus- ja kumppanihakupalvelut.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Paavali Kukkonen
Johtava asiantuntija